

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Stephani Thevpoli Bened. F. Patric. Veneti,
Academicarum Contemplationum Lib. X**

Piccolomini, Francesco

[Basel], 1590

VD16 ZV 12463

Quomodo in nobis de Rebus fiat iudicium. C. 11.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12918

rationes eas non cognoscit, nec ad eas, & longè minùs ad ideas eleuatur: aliud enim est cognoscere per rationes, & cognoscere rationes; primum conuenit Mathematico, non secundum; ideo iure non cognoscit propria principia eorum, quæ considerat. Propterea Mathematicæ solùm per consuetudinem dicuntur scientiæ, non autem re vera scientiæ sunt; ut docuit Plato in 6. de Republica: scientiæ autem essent, si ad principia ascenderent, ut facit Dialecticus: qualem fuisse censendum est Mathematicam Pythagoræ, & Platonis, ut alibi explicatum est. Sic intelligi debet sententia Simplicij, in 3. de anima, & alibi asserentis, Mathematicas non esse scientias; quia ad propriè sumpta principia non eleuant: per quæ principia rationes, & ideas denotauit; à quibus, vel proximè, vel remotè pendent, nedum mathematica; verùm etiã cætera omnia, quæ fiunt. Quæ Simplicij sententia minùs rectè à plurimis refertur, minùs exactè considerantibus fundamentum eius.

Quomodo in nobis de Rebus fiat iudicium.

CAP. XI.

QUamprimùm nobis sese offerunt externa sensibilia, ac sentiendi instrumentum vita præditum attingunt; primò consideratur affectio, ac percussio quædam viuentis organi: quod, ratione

Z

corporis, patitur; ratione formantis vitæ, reddit affectionem illam puriorem, ac magis spiritalem; & hæc est actio facultatis formantis; quæ actio, iudicium non est; sed mox ea purior affectio, attingit facultatis utentis rationem; cum ea iungitur, ut effectus cum sua causa: & tunc facultas utens, per rationes sensibilibus respondentes, eas iudicat; nam per unam dulcedinis rationem, iudicat omne dulce; & ita de singulis. Adeo, quod in obeundo sentiendi munere, & facultas formans, & utens agunt: formans agit; quia ex minus pura puriorem, vel ex non spiritali spiritalem reddit actionem; idque efficit munere rationum, & propterea promere dicitur sensibilem speciem: facultas verò utens, per nexum speciei sensibilis cum ratione, tanquam cum causa, iudicat; adeo, ut iudicium solum sit facultatis utentis. Sic vera est sententia Academicorum, quod perceptio in sensibus terminatur ad actionem. Pariter vera est eorundem sententia, quod simile cognoscatur à simili: quæ longè prius ab Empedocle fuit prolata, & mox à Galeno in septimo de Placitis Hipp. & Plat. cap. 5. & 6. approbata, & explicata; quamvis longè secus, & longè diversa significatione, ac fuerit primò ab antiquioribus, maximè à Platone prolata. Quæ sententia; quamvis ab Aristotele in primo de anima damnetur; attamen leues sunt eius rationes: quoniam,

quoniam, vel respexit ad similitudinem corpoream tantum, per quam asserit putasse antiquos fieri cognitionem; de qua si loquimur, etiam cum Platone fatemur, simile à simili non cognosci: vel respexit ad solam perpeffionem instrumentorum sensus; de qua etiam fatemur, non fieri propriè à simili; quia similitudo in actione consideranda est: vel demum ideas, & rationes pro cognitione apprimè necessarias, inutiles, & superuacaneas existimauit. Quemadmodum ab externis sensibus iudicium ferri asseruimus, ita id ipsum fieri ab internis putandum est: nam ea simulacra actu reddita ab externis sensibus, per conuenientes gradus transeunt ad internas facultates; ibique puriores adhuc redduntur; & per rationes superioris ordinis, illis simulacris respóndentes iudicantur. In internis cognitionibus, vt ex Sophista colligitur, reperitur hic ordo. Nam primò post sensus externos, communi sensu ligatos, occurrit vis imaginandi; quæ vel Assimilatrix est, vel Phantastica: Assimilatrix dicitur, vt ea apprehendit, quæ à sensibus ei offeruntur: Phantastica verò, dum supra simulacrum erigitur; idque sub ratione, vel pulchri, vel deformis, amici, vel aduersi apprehendit; ac etiam ad libitum noua phâtasmata format. Sequitur mox Cogitatio, supra quam est scientia. Insuper, Opinio, & Fides, dupliciter accipiuntur; vel enim obscura, & diminuta sunt penitus, & sic cogitationem antecedunt; nam

fides sequitur imaginationem; ex fide autem, & imaginatione cōsurgit opinio: vel accipiuntur, vt maiori perfectione sunt prædita, & sic sequuntur cogitationem. Propterea inquit Plato in Sophista, quòd anima, quæ intus viget, dum quasi secum loquens ratiocinatur, ea interna locutio cogitatio est; affirmatio verò, & negatio ex cogitatione pendens, dicitur opinio: cùm verò anima non per se, sed per sensum id facit, imaginatio dicitur, &c. Ex his constat primò; Platonem, & Aristotelem non idem sentire de modo sentiendi, & cognoscendi; & diuersitas pendet ex rationibus, quas ponit Plato, reuinit Aristot. De numero autem facultatum dissentire non videntur. Carpitur Plato ab Aristotele in secundo de anima cont. 158. quia Plato dixit imaginationem esse compositam ex opinione, & sensu. Simplicius, & Philoponus pro Platone inquirunt, eam non fuisse sententiam Platonis. At re vera Aristoteles tunc in Platonem inuehitur; & modo aliquo id colligitur ex verbis Platonis in Sophista, dum inquit, internam cogitationem externæ nostræ loquutioni respondere; ac vt in oratione reperitur affirmatio, & negatio, ita in cogitatione opinio: & cùm talis passio, nempe opinio, non per internam animam, sed per sensum accidit; nō aliter, quàm Phantasia cognominari potest. Sic itaq; asserit Plato Phantasia modo aliquo cōsurgere ex opinione & sensu; quatenus Phantasia est ea tenuis, & obscu-

obscura opinio, ex sensu confurgens. Quæ sententia dum rectè intelligitur, vera est: nam loquitur tunc Plato de virtute imaginandi phantastica, de opinione tenui, & obscura; nõ de ea, quæ ex ratiocinatione confurgit. Aristoteles eum carpens, de opinione alia loquitur, quæ ex ratiocinatione confurgit; ideo inquit in cont. 159. Apparent autem per imaginandi vim sæpe falsa, de quibus simul opinionem, siue existimationem veram habet: vt apparet Solvnius pedis; persuasum autem est, eum maiorem esse vniuersa terra. Hæc Aristot. per quæ patet eum in verbis carpere Platonem, & sophisticè; cum secus accipiat nomen opinionis, ac id fiat à Platone.

Quomodo in nobis producaturscientia.

CAP. XII.

Varia ad hominis cognitionem pertinentia, in præcedentibus dicta sunt: superest tamè adhuc, vt modum explicemus, quo scientia in nobis paritur; quæ consideratio viro studioso est apprimè necessaria. De qua hanc censeo Platonis fuisse sententiam: Anima rationis particeps, cui ab æterno leges fuerunt ostensæ; hoc est, cui rationes omnes ideis respondentes, fuerunt insertæ; in humano corpore, quasi in campo obliuionis recepta; propè flumen negligentia, hoc est propè fluxum humorum